

Sommarliv – minnen, drömmar och materialitet

Antologin ”Sommarliv – minnen, drömmar och materialitet”¹, bjuder med läsaren på en etnologisk upptäcktsfärd och vandring genom den nordiska sommarsäsongen från 1950-talet fram till i dag. Verket öppnar upp och presenterar den rika variation som finns i nordiskt sommarboende, med allt från sommarhus och -torp, camping och husvagn till båtliv och sommarträdgårdar. Dessutom betraktas sommarlivet genom den utomstående lins i två av antologins bidrag som presenterar tyskars erfarenheter, drömmar och fascination för den nordiska sommaren.

Fokus ligger på att undersöka det återkommande i det nordiska sommarlivet; varför är det så viktigt för miljontals nordbor att uppleva sommaren på vissa särskilda sätt, år efter år? Antologins artiklar benär ut och analyserar de betydelser sommarlivet har, inte bara sommartid utan även sett i kontrast till vardagen under resten av året, med utgångspunkt i teman såsom kulturarv, traditioner, familj, rötter, hobbyn, kreativitet, materialitet, estetik och ideal. Under senare årtionden har sommarboende och sommarliv fått ett mycket stort utrymme i både traditionella och digitala medier, med återbruk och DIY-trender² som starka drivkrafter. Antologin fyller därmed definitivt ett tomrum i sin strävan efter att undersöka fenomenet ur etnologisk synvinkel och med nutida etnologisk empiri.

De flesta medverkande forskare är etnologer, men även konst- och bildvetenskap och kulturgeografi finns representerade bland disciplinerna. Detta ger en god variation i synvinklar och presentationen av materialet. Totalt medverkar sexton forskare i antologin, som har sin bakgrund i samarbetsprojekt mellan universitet, arkiv och museer. Bredden i tematik och geografisk spridning är anmärkningsvärd. Skribenterna har själva sina egna rötter i Norden inklusive Tyskland och informanternas bakgrunder sträcker sig också över ett vidsträckt område. Ett plus för för-

fattarpresentationerna i slutet av boken, där även reflektioner över författarnas egna förhållanden till sommarliv och sommarboende ingår.

Med hjälp av ett brett källmaterial presenterar antologin totalt sett ett imponerande antal informantröster. Den empiri som texterna tar sina avstamp i härrör från fältarbeten, observationer, frågelistor, intervjuer och analyser av visuellt material och digitala medier. Boken förgylls av ett rikt bildmaterial där några även mera professionellt tagna fotografier ingår. De visuella inslagen illustrerar texterna förtjänstfullt och väcker ofrånkomligt läsarens egna minnen av, och längtan till, sommar, sol och semester.

Boken är indelad i fem olika temahelheter. I avsnittet ”Berättelser om sommarlivets aktiviteter” ingår tre artiklar som behandlar olika nordiska exempel på sommarliv i Finland, Visby och Danmark. I det finländska bidraget presenteras kvinnliga betraktelser och berättelser om finländskt sommarliv, medan bidraget från Visby visar hur permanenta invånare i sommarparadiserna väljer att spendera sina somrar. I det danska bidraget presenteras sommargästers roll och de förändringar dessa har fört med sig i ett mindre samhälle i Danmark. I avsnittet ”Drömmar och förverkligande” ger två artiklar utrymme för tyska informanter med fascination för nordiskt sommarliv och skandinavisk lantlig stil och estetik. I samma avsnitt ingår även en artikel som presenterar dokumentation av husvagnssemester och campingliv i norra Sverige, och dessutom ingår en artikel om trädgårdsentusiasters berättelser kring odlingens betydelse. De två artiklarna i avsnittet ”Generation och kulturarv” betonar släktrationer, historia och tillhörighet manifesterat i sommarboendet och de ting som finns däri, medan de tre artiklarna i avsnittet ”Estetiska uttryck” beskriver stil och materialitet analyserat med hjälp av iscensatta bilder av sommarhus och sommarliv i medier och bloggtexter

¹ Gunnemark, K., Burvall, A., Fredriksen, C., Frihammar, M., Götsch-Elten, S., Hult, E., Johansson, C., Knuts, E., Lagerqvist, M., Lindqvist, Y., Mankell, B., Panzlaff, J.L., Rolfsdotter Eliasson, S., Rud Nielsen, O., Strandberg-Zerpe, B. & Wit Sandström, I. 2016, *Sommarliv: minnen, drömmar och materialitet*, Makadam, Göteborg, 335 s.

² DIY är förkortning för engelskans ”do it yourself” – gör det själv

samt scenografi i sommartida konceptbutiker. I det sista avsnittet ”Från sjösidan” behandlar två artiklar båtliv med tyngdpunkt på båtägares förhållningssätt till båtars kulturhistoriska värde och minnen kring småbåtar.

Redaktören förtjänar en eloge för sin skarpa insats på helhet och språk. Med hjälp av interna hänvisningar bidragen emellan skapas en genomtänkt och välstrukturerad helhet. Som läsare kan jag dock skönja en svag obalans mellan de olika artiklarna. En del bidrag har en mycket stark teoretisk tonvikt i jämförelse med andra som presenterar ett källmaterial utan att i lika hög grad problematisera och teoretisera kring temat. Några bidrag upplevs också som starkt komprimerade, där teman, material och teorier bildar ett virrvarr. Där hade texterna vunnit på att rikta tydligare fokus mot någon utvald infallsvinkel. Introduktionen med inblick i de olika avsnittens upplägg, och epilogen med författarpresentationer ger dock en mycket fin inramning till innehållet.

Tematiskt sett knyts de olika bidragen även samman genom de hänvisningar som görs till teori och litteratur inom området. Flera bidrag återkommer exempelvis till Bruno Latours teori om aktör-nätverk eller Michel Foucaults tankar om heterotopi, utan att bidragen för den skull gör

onödiga upprepningar. Artiklarna kompletterar varandra effektivt och strukturen ger utrymme för att de olika texterna ska röra sig smidigt från ett ämne till ett annat.

Det jag dock eventuellt hade önskat mer fokus på är sommarlivets baksidor med en mer nyanserad diskussion kring klass. Är sommarliv så som det presenteras i boken verkligen något som är förunnat alla nordbor? Med den kritiken i åtanke finns det risk att boken blir en solskenshistoria om nordiskt sommarliv och det kulturarv som presenteras. Jag upplever även att som en representant för nordiskt eller skandinaviskt sommarliv kunde antologin mycket väl ha utökats med bidrag från hela Norden – nu saknas presentationer av sommarliv från exempelvis Norge.

Tack vare sin förtjänstfulla presentation av det breda och mångsidigt insamlade källmaterialet kan antologin mycket väl attrahera en bred läsekrets, och inte enbart forskare och läsare med etnologiskt intresse. Informantcitatet erbjuder i många fall igenkänning och analyserna därav gav åtminstone mig många fascinerande aha-upplevelser. I mitt tycke fungerar antologin som en välkomnande dörröppnare och verklighetsflykt till berättelser om det nordiska sommarlivet.

Sarah Hagström

Berättade gemenskaper

Boken *Berättade gemenskaper*¹ är ett efterlängt och välkommet bidrag till berättelseforskningen. Författaren, prof. emeritus Ulf Palmenfelt, är en prisbelönt och välkänd folklorist både i Sverige och utomlands. Vi är många som hört Ulf berätta om projektet och som tillsammans diskuterat folkloristiska perspektiv på levnadsberättelser. Trots att jag i viss utsträckning följt

med Ulfs arbete är jag ändå överväldigad av att läsa slutprodukten. Det är väldigt fint att projektet ”Liv i Visby” med denna bok fått sin avslutning.

Drivkraften för detta stora arbete är Palmenfelts nyfikenhet på hur berättelser fungerar, något som var väldigt aktuellt i mitten av 1990-talet

¹ Palmenfelt, Ulf 2017. *Berättade gemenskaper. Individuella livshistorier och kollektiva tankefigurer*. Stockholm: Carlsson, 352 s.